

Sammendrag av doktorgradsavhandlinger

Margrethe Jernes

Interaksjoner i digitale kontekster i barnehagen

Avhandling for graden philosophiae doctor (ph.d.), Humanistisk Fakultet, Institutt for førskolelærerutdanning ved Universitetet i Stavanger. Disputas 1. mars 2013.

Stadig nye kvalitetskrav på både fysiske og relasjonelle områder i barnehagen er en god grunn til at også digitale kontekster i barnehagen bør belyses. Når den digitale teknologien er blitt en del av samfunnet, aktualiseres kritisk tenkning om bruk av slik teknologi også i barnehagen. Det etterlyses mer barnehageforskning i Norge, generelt, og også der digital teknologi inngår.

Denne avhandlingen er et selvstendig arbeid som inngår i forskningsprosjektet "Digitale objekts plass i barns sosiale og språklige dannelse i barnehagen", som er finansiert av Norsk forskningsråd. Prosjektet inngikk i forskningsprogrammet Praksisrettet FoU-arbeid i barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning (PRAKSISFOU).

Målet med avhandlingen er å bidra med ny kunnskap om samspill rundt datamaskinen i pedagogisk barnehagepraksis gjennom å belyse interaksjoner mellom barn-barn og barn-voksne i lek og aktivitet i digitale omgivelser i barnehagen. Førskolelæreres og barns perspektiver bidrar til å belyse dette.

Avhandlingen består av tre studier som danner en helhet og bidrar til å belyse avhandlingens hovedproblemstilling. For det første blir utfordringer og muligheter som førskolelærere møter med digitale verktøy i pedagogisk praksis i barnehagen diskutert (artikkel 1). Videre analyseres observert

samspill ved datamaskinen, hvor inklusjon og eksklusjon diskuteres. Her blir også personalets perspektiver løftet frem (artikkel 2). Måter barn tilegner seg digital kompetanse på og hvilke kontekster som aktualiseres, blir analysert. Barns perspektiver på interaksjon i digital kontekst blir også diskutert (artikkel 3).

Teoretisk er avhandlingen forankret i sosiokulturelle perspektiver innenfor humanistisk, kvalitativ forskning. Metodologisk har avhandlingen en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming. I forskningsarbeidets feltarbeid er intervju og observasjon anvendt.

Avhandlingens resultater er presentert i de tre artiklene. Disse er videre analysert og problematisert ut fra et mer overordnet meta-perspektiv. Her blir det bl.a. pekt på at ren aktivitet med teknologi ikke nødvendigvis gir dyp erfaring som kan gi barna et læringsutbytte. Pedagogens medlevende forståelse blir helt vesentlig for barns utbytte. I interaksjonen har pedagogene en betydelig rolle når det gjelder stimulering og regulering. På bakgrunn av denne forskningen, går det frem at teknologi som artefakt fremstår noe annerledes og barnehagene stilles overfor andre utfordringer enn med øvrig materiale i barnehagen.

Analysen viser at introduksjon av digital teknologi i barnehagen har implikasjoner for flere felt. For barnehageansatte dreier det seg blant annet om betydningen av å reflektere over begrunnelser for bruk av teknologi i pedagogisk barnehagepraksis.

For utdanningsfeltet dreier det seg om kunnskap om barn og teknologi i et samfunnsperspektiv. Intensjonen har vært å bidra til å utvikle et forskningsbasert kunnskapsgrunnlag på dette viktige feltet, også i forhold til norsk kontekst.

Kontakt: Margrethe Jernes
E-mail: margrethe.jernes@uis.no

Kolbrún Þorbjörg Pálsdóttir

Care, learning and leisure: The organisational identity of after-school centres for six to nine year old children in Reykjavik

Avhandling for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved School of Education, University of Iceland. Disputas 14. desember 2012.

The provision of out-of-school care for young school children is the fastest growing day-care service in Europe. This study investigates the role and organisational identity of after-school centres in Reykjavik, Iceland, from the perspectives of different stakeholders. The theoretical framework for the study was drawn from institutional theory, the theory of communities of practice and childhood studies. A qualitative, multi-case study design was used to investigate Reykjavik after-school centres and two different after-school centres in Reykjavik were chosen as subjects for detailed investigation. Research methods included interviews, observations, and an analysis of documents and drawings.

Three main research questions were asked: (a) What is the purpose of the after-school centres in Reykjavik, and how has public policy reflected that purpose? (b) How do recreation personnel experience their role? (c) How do children view the daily activities in the after-school centre, and how do they experience the difference between

their school and their after-school centre?

This study reveals how unclear the rationale for the service is, as its justification has shifted between care, learning and leisure over the years. The main findings are threefold: (a) The institutional status of the service is weak. Furthermore, no specific legislation addresses the operation of the after-school centres. (b) The professional identity of the recreation personnel is unclear. The majority of the recreation personnel had no specific qualifications and made only short-term commitments to the work. However, the study shows that the leaders of the after-school centres assumed the principal responsibility for the work. (c) After-school centres provide an important opportunity for play and social activities, from the perspectives of the children. The children constructed their own communities of practice, within which they organised their social relationships, experiences of learning, and histories of knowledge, that were present both in the schools and in the after-school centres.

Kontakt: Kolbrún Þ. Pálsdóttir
E-mail: kolbrunp@hi.is

Ved en inkurie manglet slutten av sammendraget til Nina Rossholt i Barn nr. 4 2012. Vi bringer derfor hele sammendraget nedenfor.

Nina Rossholt

Kroppens tilblivelse i tid og rom. Analyser av materielle-diskursive hendelser i barnehagen

Avhandling for graden Philosophiae Doctor, Norsk senter for barneforskning, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, Trondheim. Disputas 2. november 2012.

Avhandlingens mål er å analysere kroppen som et materielt subjekt. Med utgangspunkt i et materielt poststrukturalistisk perspektiv inspirert av blant annet filosofene Claire Colebrook, Michel Foucault, Elizabeth Grosz og Gilles Deleuze, fokuserer studien på kroppens tilblivelse i barnehagen. Studiet er gjort i tre barnehager i perioden 2004–2007, og retter seg primært mot de yngste barna. Data er samlet inn gjennom deltakende observasjon og samtaler med personalet, og analysert som tekster som omhandler bevegelser i og mellom kropp og mellom kropp og gjenstander ute og inne i barnehagen. Avhandlingens fokus på kropp reiser sentrale spørsmål knyttet til ontologi og epistemologi som teoretisk og metodologisk tilnærming. Fra en kritisk poststrukturell etnografisk posisjon analyseres og dekonstrueres materielle hend-

elser og øyeblikk, inkludert forskerens egen forskerposisjon. I de fem forskningsartiklene som avhandlingen bygger på, analyseres barnas materielle agentskap i tid og rom; på klatrestativet, rundt matbordet og i sandkassa. Foucaults begreper *makt, diskurs og subjektivitet* løfter fram og synliggjør personalets produksjon av kunnskap om barn og gjenstander. Deleuzes begreper om *tempo, energi og affekt* fanger inn kunnskap om de yngste barnas subjektivitetsprosesser, gjennom materielle-diskursive analysestrategier. Avhandlingen bidrar gjennom dette analytiske grepet med ny kunnskap om hvordan de yngste barna i barnehagen blir konstituert og konstruert gjennom komplekse nettverk av relasjoner. Det argumenteres i avhandlingen for en materiell og fysisk dreining innenfor barnehageforskningen som gir verdi til møter mellom mennesker og gjenstander i tid og rom.

Kontakt: Nina Rossholt

E-mail: nina.rossholt@hioa.no